

Блонская В.И., Малышевская Л.Я. Управление инвестиционной стратегией предприятия как процесс формирования системы долгосрочных целей инвестиционной деятельности

Рассматривается экономическая категория "инвестиционная стратегия". Характеризуется концептуальная модель управления инновационно-инвестиционной деятельностью предприятия. Исследованы основные тенденции, которые сложились на инвестиционном рынке Украины. Установлено, что управление инвестиционным процессом предприятия нужно осуществлять на основе системного подхода, который охватывает ряд последовательно связанных между собой заданий: изучение рынка товаров и услуги, что их производит предприятие; обоснование цели и объектов инвестирования; обоснование выбора источников инвестиционных ресурсов; анализ эффективности использования инвестиционных ресурсов.

Blonska V.I., Malishivska L.Ya. Management of enterprise as process of forming of the system of long-term aims of investment activity investment strategy

The economic is examined category "investment strategy". The conceptual model of management of enterprise innovative-investment activity is characterized. Explored basic tendencies which was folded at the investment market of Ukraine. It is set that investment process control of enterprise needs to be carried out on the basis of approach of the systems, which engulfs the row of the tasks consistently constrained between itself: study of market of goods and services, that they are produced by an enterprise; ground of purpose and objects of investing; ground of choice of sources of investment resources; analysis of efficiency of the use of investment resources.

УДК 331.5

Доц. Л.І. Гальків, канд. екон. наук – Львівська КА

СТАТИСТИЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ У КОНТЕКСТІ ВТРАТ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

Досліджено динаміку міграційних процесів в Україні за обсягом та структурою, виокремлено основні її етапи, причини, проблеми. Узагальнено вплив міграційних процесів на людський капітал. Визначено сальдо міграції в Україні у 1990-2008 рр. Проаналізовано тенденції міграційних змін міжнародних мігрантів в Україні та за кордоном. Визначено тенденції грошових переказів громадян України, які працюють в інших країнах.

Ключові слова: людський капітал, моделювання, населення, міграція, ринок праці.

Постановка проблеми. Соціально-демографічна ситуація, кількісний та якісний склад населення можуть як стимулювати, так і гальмувати конфлікти, каталізувати сепаратистські прагнення частини населення, тобто здійснювати вплив на економічну безпеку чи навіть на стабільність міжнародної ситуації. Тому оптимальність демографічного розвитку варто розглядати як невідкладну проблему держави, як чинник і водночас як результат її функціонування, а демографічний складник – як гарантію стабільності національної економіки. В Україні для виходу з демографічної кризи вкрай потрібні швидкі та зважені управлінські рішення, які ґрунтувались би на детальному аналізі широкого спектру показників, що відображають проблеми, які стримують розвиток людського капіталу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науково-дослідницькій діяльності питання людського капіталу досліджувало багато вчених. Активно пропагуючи спадщину М. Туган-Барановського, І. Вернадського, С. Подолінського, в Україні виросли сучасні наукові школи, зокрема О. Грішнєвої, М. Долішнього, В. Куценко, Е. Лібанової, А. Мокія, У. Садової, Л. Семів, Л. Шевчук та ін. Заслугове уваги розвинута і збагачена концепція людського капіталу у спадщині зарубіжних вчених – Г. Беккера, Дж. Мінцера, Дж. Кендріка, Л. Хансена, Т. Шульца та інших.

Невирішена частина загальної проблеми. Складність проблем сучасної економіки в Україні потребує поглиблення досліджень впливу різних чинників на людський капітал. Принципово важливою у цьому ракурсі є діагностика міграційних процесів.

Метою дослідження є статистичне оцінювання динаміки міграційних процесів в Україні та дослідження чинників, які їх зумовлюють.

Основні результати дослідження. Вікіпедія визначає міграцію як процес зміни постійного місця мешкання індивідів або соціальних груп, що виражається в переміщенні в інший регіон, географічний район або країну [1]. В економічній статистиці її розглядають як складову частину процесу зміни населення, як його "механічний рух".

Переселення людей як об'єктивний процес, зумовлений головним чином неоднорідністю якості життя населення в різних місцях, розвивався одночасно з розвитком цивілізацій. За деякими оцінками, сьогодні понад 3 % населення світу (150-175 млн осіб) проживають за межами своєї країни походження. Не існує держави, яка б на різних етапах свого розвитку тією чи іншою мірою не була задіяна у світових міграційних процесах. Завдяки їм виникли як численні етнічні діаспори, так і "переселенські" держави (США, Канада). Інтенсивність міграційних змін відображає реакцію населення на процеси в економічному, політичному і соціальному житті держави. Особливістю сьогодення є те, що масове переселення народів відбувається без масштабних військових конфліктів. Тому демографічний, етнічний та культурний стан країни може бути або змінений стихійно, або зорієнтований у бажаному напрямку свідомо.

Аналізуючи динаміку сальдо міграції (рис. 1) в Україні за 1990-2008 рр., можемо окреслити її основні етапи (табл. 1).

Основні тенденції міграцій населення України впродовж двох останніх етапів характеризувалися зниженням загального рівня мобільності населення. Наприклад, у січні-липні 2008 р. відносно аналогічного періоду попереднього року кількість прибулих в Україну на постійне проживання зменшилась на 4,3 тис. осіб, а кількість вибулих – на 4,6 тис. осіб. Серед прибулих в Україну з-за кордону найбільше оселилося в Одеській області [6]. Зменшується інтенсивність міграційних зв'язків з колишніми республіками СРСР і натомість – розширюються контакти з країнами далекого зарубіжжя.

Серед чинників, які активізують міждержавну трудову міграцію, виокремимо найважливіші: 1) брак умов праці (вакансій з відповідним укладом); 2) проблема "бідності за можливостями" (недоступність якісної освіти, медичного й культурного обслуговування, низький рівень благоустрою та умов праці,

особливо у сільських населених пунктах); 3) можливість навчання; 4) можливість створення сім'ї та родинні зв'язки; 5) демографічна криза створює сприятливі умови для залучення трудових мігрантів у високорозвинені країни.

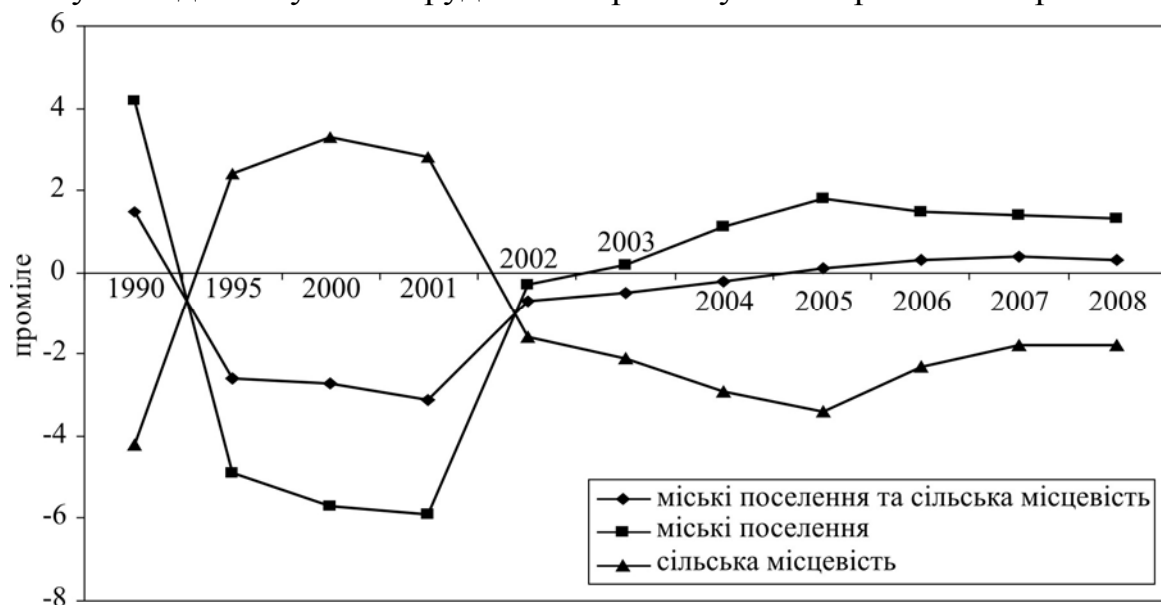

Рис. 1. Сальдо міграції в Україні у 1990-2008 рр.

Табл. 1. Етапи міграційних процесів в Україні

Етап	Період	Особливість
I	до 1990	Пролонговані радянською системою зміни. Переважання у зовнішній міграції представників інтелектуальної та культурної еліти
II	1990-1995	Стрімке зниження значення сальдо унаслідок чисельного відтоку за кордон професіоналів переважно із міських поселень з високим рівнем освіти
III	1995-2002	Зменшення чисельності населення України за рахунок вливання у міграційний потік великої кількості кваліфікованих робітників та молоді переважно з міських поселень
IV	2002-2005	Збільшення притоку міських мешканців при зменшенні притоку сільських. Розширення географії зовнішньої міграції, посилення міжрегіональних відмінностей у рівнях сальдо міграції
V	2005-2008	Уповільнення темпів зміни міграційних рухів

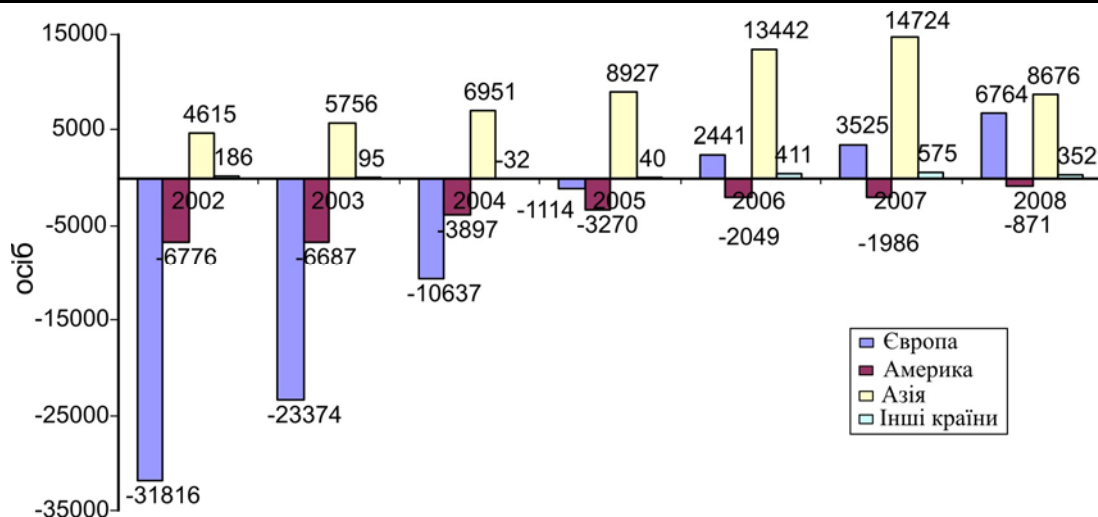

Рис. 2. Міграційні зміни населення України за країнами у 2002-2008 рр.

За даними Держкомстату України протягом 2000-2008 рр. нашу державу покинуло понад 6 млн осіб. За збереження сучасної ситуації в Україні можна очікувати, що міграційні настрої в суспільстві поширюватимуться далі.

Наочно динаміку міграційних змін населення України представлено на рис. 2. Ми побудували тренди міграційних змін (рис. 3). Обчислені коефіцієнти детермінації дають підстави стверджувати, що використані моделі мають високий ступінь достовірності. Отримані рівняння дають змогу прогнозувати найвищий міграційний приріст із країн Європи.

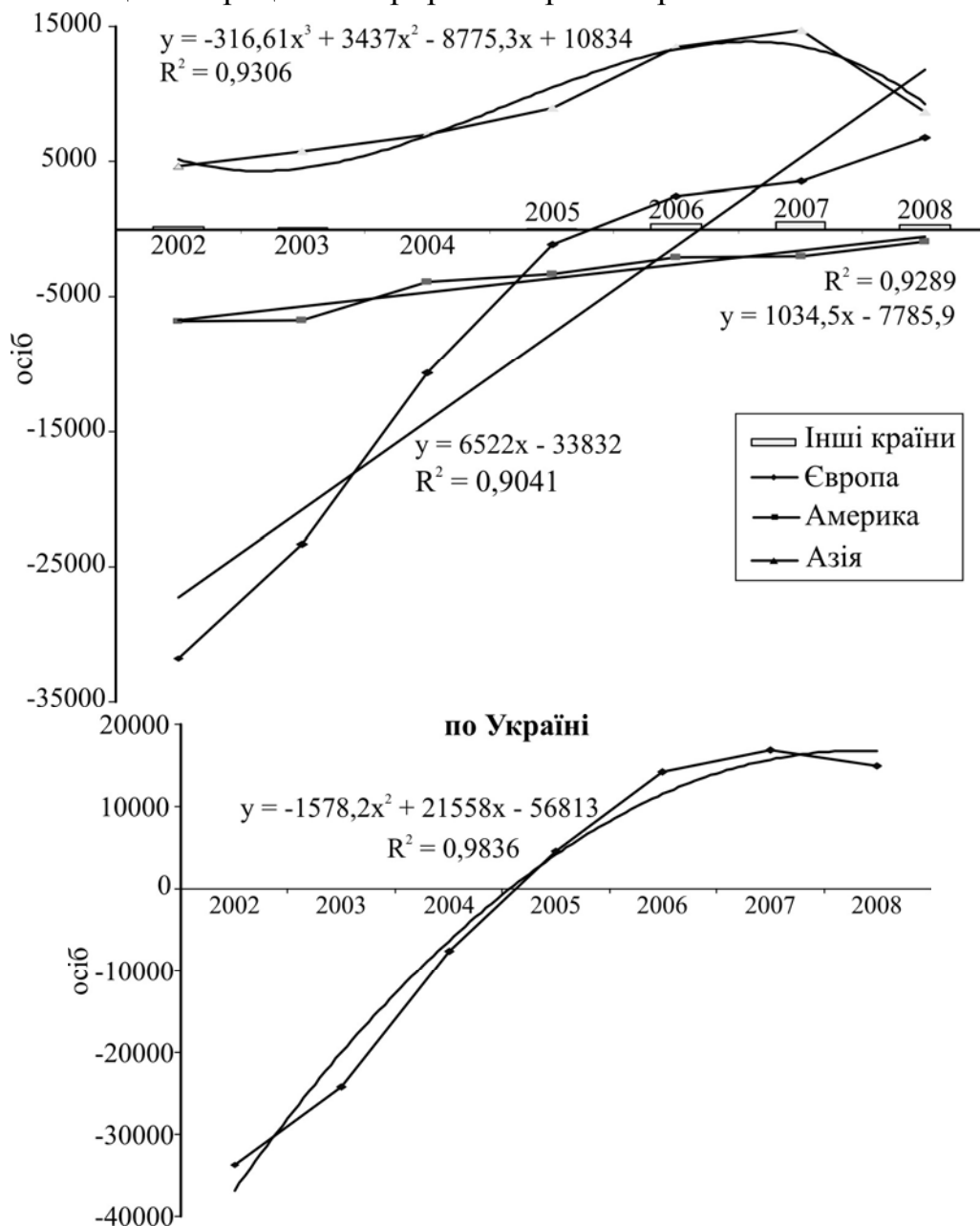

Рис. 3. Тенденції міграційних змін міжнародних мігрантів в Україні та за країнами

За оцінками фахівців, понад 90 % трудових мігрантів не реєструються у відповідних державних установах [2, 5]. Опосередкованим підтвердженням цього є постійне зростання потоку міграційного капіталу, що надходить в Україну від нелегальних трудових мігрантів. Він змінюється від 20 млрд доларів до 35,3 млрд доларів за рік, а кількість неофіційних мігрантів реально може

змінюватися від 4,5 млн осіб до 7 млн осіб, що станом на 01.01.2008 р., становило понад 30 % зайнятого населення. Переважно нелегальний характер вітчизняної трудової міграції розбалансовує людський потенціал, посилює навантаження на систему соціального забезпечення населення (мігранти не сплачують пенсійних внесків, не поповнюють пенсійний фонд та не забезпечують собі в Україні пристойної пенсії).

Україна характеризується змішаними потоками нелегальних мігрантів, виступаючи як їхнім донором, так і реципієнтом. При цьому в еміграційному потоці нелегалів є не лише постійне населення, але й нелегальні іммігранти. Головними чинниками, які впливають на формування чисельності останніх в Україні залишаються: 1) збільшення кількості біженців із країн Близького та Середнього Сходу, Південно-Східної Азії та Африки; 2) відносна "прозорість" кордонів на сході і півночі України; 3) корупційні прояви у владних структурах; 4) покращення в Україні умов утримання та депортації нелегальних мігрантів; 5) пом'якшення допуску до процедур отримання статусу біженця у певних прикордонних країнах; 6) висока рентабельність нелегальної торгівлі людьми; 7) втрата частини трудових ресурсів нових членів Євросоюзу внаслідок доступу до нових ринків праці.

Непокоїть також те, що регуляторні функції держави у сфері трудової міграції не об'єднані спільною програмою дій, розпорошені між різними установами. Як наслідок, інформативні матеріали цих установ не відтворюють реальної ситуації.

Пришвидшення глобалізації світової економіки сприяє притоку іноземного капіталу, особливо в країни, що розвиваються. Йдеться про грошові перекази міжнародних мігрантів у країни-донори робочої сили (табл. 2). За період 1990-2008 рр. ця сума виросла більше, ніж у п'ятеро (на 276,7 млрд дол. США або на 404,35 %). Однак залучення капіталу в розвинені країни здійснювалося повільніше. Приріст у цій групі в 2008 р. щодо 1990 р. становив 155,13 % і щодо 2000 р. – 73,42 %. Для решти країн він істотно переважав, встановивши відповідно 610,43 %, і 210,4 %. Грошові перекази мають антициклічний характер, найінтенсивніше надходять у кризові періоди.

Табл. 2. Динаміка грошових переказів громадян, які працюють в інших країнах*

Групи країн за класифікацією Світового банку	Сума, млрд дол. США			Зміна у 2008 р.			
				відносна, %		абсолютна, млрд дол. США	
	1990	2000	2008	1990	2000	1990	2000
Розвинені	31,2	45,9	79,6	155,13	73,42	48,4	33,7
Решта	37,4	85,6	265,7	610,43	210,40	228,3	180,1
Разом	68,6	131,5	345,3	403,35	162,59	276,7	213,8

Примітка: *Складено за [2]

Побудовані динамічні моделі (рис. 4), дають змогу прогнозувати в наступні роки подальше збільшення надходжень грошових переказів від своїх громадян, що працюють за межами країни. При цьому в розвинені країни цей приріст очікується щорічно в сумі 4,13 млрд дол. США, а в решті країн – у сумі один млрд дол. США.

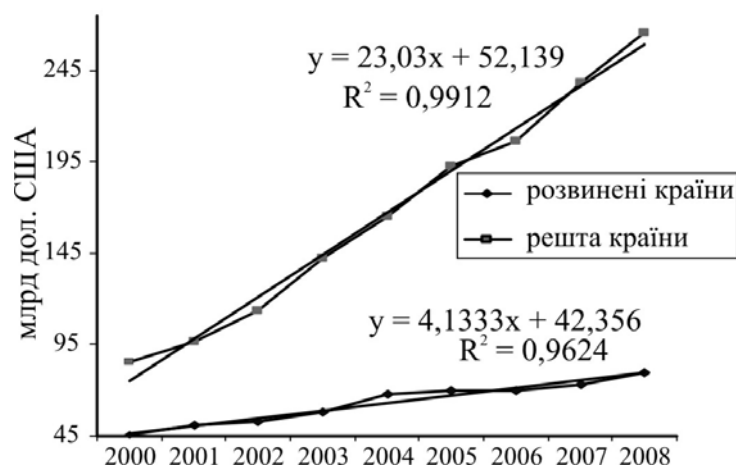

Рис. 4. Тенденції грошових переказів громадян, які працюють в інших країнах

Дані рис. 5 свідчать про тенденцію зміцнення перерозподілу частки коштів у світовому потоці грошових переказів на користь країн, що розвиваються. Якщо у 1990 р. вона була незначною (переважала лише на 9,04 в.п. або 19,87 %), то у 2000 р. ці цифри становили уже 30,19 в.п. або 86,49 %, а у 2008 р. – 53,90 в.п. або 233,79 %. Частка розвинених країн у грошових переказах громадян, які працюють за кордоном знижується. За період 1990-2008 рр. вона скоротилася на 22,43 в.п. або на 49,31 % і склала менше четвертини (23,05 %).

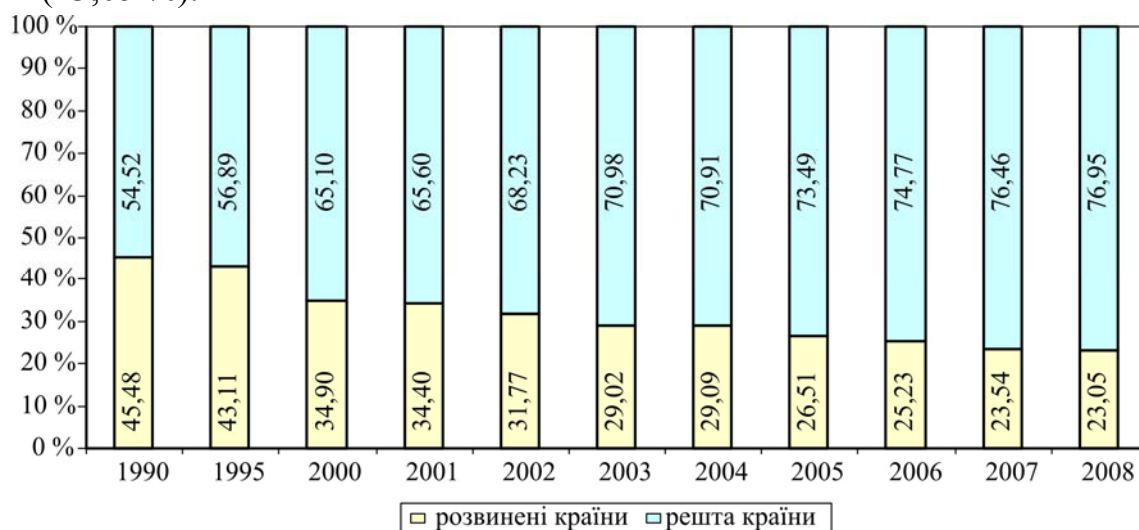

Рис. 5. Структура грошових переказів громадян, які працюють в інших країнах

Треба зазначити, що статистика грошових надходжень від трудових мігрантів є неповною через наявність незареєстрованого транспортування капіталу (за допомогою родичів чи знайомих, самостійне ввезення валюти, споживчих товарів та ін.). У деяких країнах ця цифра у декілька разів вища за офіційні дані [2, с. 94]. Використання трудовими мігрантами неофіційних каналів міждержавних переказів зумовлене дешевшим використанням посередників фінансових систем неофіційних грошових переказів або ж необхідністю приховування наявності певних сум грошових коштів. Найбільшими країнами-експортерами грошових переказів є США, Саудівська Аравія, Швейцарія, Німеччина та Франція. Найбільші суми надходять у Китай, Індію, Мексику, Філіппіни.

В еміграційному потоці близько третини становлять висококваліфіковані фахівці. Зазвичай, вони виїжджають на довготерміновий період чи на постійне проживання, а здобуті в Україні знання та досвід використовують для примноження капіталу інших держав. Вважають, що за умови збереження "існуючого порядку вимирання, тенденцій стаціонарної міграції, а також закономірностей змін рівнів зайнятості та участі у трудовій міграції з віком, у середньому одному новонародженому в Україні належить прожити 1,64 роки життя у стані трудової міграції, а для мешканців Західного регіону України цей показник становить 4,31 року" [5, с. 25].

На 1.01.2008 р. на обліку державної служби зайнятості перебувало 660,3 тис. незайнятих громадян, котрі шукали роботу. Понад третина з них – це молодь віком до 35 років [6]. Серед причин безробіття молоді варто вказати такі: відсутність належної професійної перспективи, масове безробіття, перевищення підготовки фахівців ВНЗ над потребами ринку. Окрім іншого, посилюється проблема регіональних відмінностей ринку праці. Навантаження на вільне робоче місце змінюється від 0,2 (м. Київ) до 24 (Черкаська обл.). Низький рівень навантаження у м. Севастополі (1), Донецькій (2), Дніпропетровській (2), Київській (3) та Харківській (3) областях. Найважча ситуація – у Хмельницькій (23), Івано-Франківській (20), Тернопільській (17), Луганській (15), Вінницькій (15) областях.

Висновки. Розвиток людського капіталу, окрім іншого, залежить від міграційних тенденцій. Врахування досліджених чинників та тенденцій у програмах соціально-економічного розвитку України сприятиме формуванню привабливого внутрішнього ринку праці, покращенню кількісних та якісних показників трудових ресурсів.

Література

1. Вільна енциклопедія. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.uk.wikipedia.org>.
2. Гайдуцький А.П. Масштаби доходів Українських трудових мігрантів / А.П. Гайдуцький // Економіка держави. – 2008. – № 2. – С. 24-31.
3. Гальків Л.І. Фізичні втрати людського капіталу та їх вплив на споживчий ринок / Л.І. Гальків, Л.Т. Шевчук // Науковий вісник Ужгородського університету. – Сер. : Економіка (Зб. наукових праць). – Ужгород : Ужгородський НУ, 2008. – Вип. 26. – С. 15-21.
4. Лавриненко С.І. Сучасний стан та перспективи розвитку трудових ресурсів України / С.І. Лавриненко // Стратегічні пріоритети: науково-аналіт. щокварт. зб. – 2009. – № 1(10). – С. 115-127.
5. Позняк О. Міграції населення у контексті соціально-демографічного розвитку регіонів України / О. Позняк // Українська міграція до Європи та розв'язання пов'язаних з нею регіональних проблем : зб. матер. Міжнар. наук. конф., 24 березня 2008 р., м. Тернопіль / Національний ін-т проблем міжнародної безпеки. – К. : Поліграф. центр "Фоліант", 2008. – С. 20-30.
6. Сайт Державного комітету статистики України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Гальків Л.І. Статистические оценки миграционных процессов в Украине в контексте потерь человеческого капитала

Исследована динамика миграционных процессов в Украине по объемах и структуре, выделены основные ее этапы, причины, проблемы, а также обобщено ее влияние на человеческий капитал. Определено сальдо миграции в Украине в 1990-

2008 гг. Проанализированы тенденции миграционных изменений международных мигрантов в Украине и за границей. Определено тенденции денежных переводов граждан Украины, которые работают в других странах.

Ключевые слова: человеческий капитал, моделирование, народонаселение, миграция, рынок труда.

Galkiv L.I. Statistical evaluation of migration processes in Ukraine

Investigated the dynamics of migration processes in Ukraine, the volume and structure, highlighted its main stages, causes, problems, generalized impact on human capital. Defined the balance of migration is certain in Ukraine in 1990-2008. The tendencies of migratory changes of international migrants in Ukraine and abroad are analysed. The tendencies of money orders of citizens of Ukraine, which work in other countries, are certain.

Keywords: human capital, modeling, population, migration, labor market.

УДК 330.123.7

Доц. І.І. Олексин, канд. екон. наук – Львівська КА

ІНТЕГРАЦІЯ СТРАТЕГІЙ УПРАВЛІННЯ ПРОДУКТИВНІСТЮ ТА ЯКІСТЮ ОБСЛУГОВУВАННЯ В ГОТЕЛЬНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Розглянуто стратегії управління продуктивністю та якістю обслуговування у сфері готельного господарства. Проаналізовано процес стандартизації та запропоновано компоненти якості обслуговування в готельному підприємстві. Встановлено, що комбінація стандартизованого продукту та індивідуалізованих додаткових послуг здатна забезпечити сервісній компанії можливість отримання переваг внаслідок підвищення якості системи надання послуг та підвищення привабливості її пропозиції для конкретного ринку. Це здійснюється з метою посилення конкурентної позиції компанії на місцевому ринку та отримання низки конкурентних переваг.

Ключові слова: готельне господарство, готельна послуга, інтеграція, обслуговування, підприємство, продуктивність, сервіс, стратегія, стандартизація, управління, ефективність, якість.

Вступ. В умовах ринкової економіки України особливе місце належить трансформаційним процесам у сфері управління обслуговуванням у підприємстві готельного господарства. Визначити продуктивність у сервісній сфері особливо складно, оскільки більшість послуг мають нематеріальний характер та скеровані на споживача, що призводить до неможливості вимірювання виходу продукту готельного підприємства, тобто результату операційної діяльності. Саме це зумовлює потребу інтеграції стратегій управління продуктивністю та якістю обслуговування в готельному підприємстві.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Сьогодні розвиток готельного господарства набуває дедалі більшого значення і стає предметом уваги з боку провідних науковців та спеціалістів країни. Теоретичним підґрунтям розвитку менеджменту готельного підприємства та підвищення конкурентоспроможності готелів можуть слугувати праці вчених світової економічної науки – К. Класне, р. Рассела, К. Крисмана та Дж. Хескетта та інші. Окремі теоретичні і методичні аспекти підприємницької стратегії готельного господарства викладено у працях С.І. Байлика, М.І. Кабушкіна, Е.В. Майдебурга, В.І. Мацоли та інших. Теоретичні, методичні та низка методичних проблем інтеграції стратегій управління продуктивністю та якістю обслуговування в готельному комплексі, обґрунтування їхньої ефективності по суті залиша-